Інтерактивні технології на уроках зарубіжної літератури:

Ісаєва О., доктор пед.н., проф., зав. каф. НПУ ім.М.П. Драгоманова

Особливості інтерактивної моделі навчання

Мистецтво навчання полягає не в умінні повідомляти, а в умінні збуджувати, будити, оживляти.

Адольф Дистервег

© ISAIEVA O. 2020

Interation = взаємодія

Інтерактивне навчання – це навчання, побудоване на принципах взаємодії учня з усіма учасниками та об’єктами педагогічного процесу.

Інтерактивне навчання – це комунікативно-діалогічне навчання, що спрямоване на активізацію пізнавальної діяльності школярів.

Інтерактивне навчання — це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, метою якої є створення комфортних умов навчання, за яких кожен учасник навчального процесу відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

© ISAIEVA O. 2020

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ

взаємодія усіх з усіма

обмін думок між усіма суб'єктами

УСІ УЧАСНИКИ РІВНОПРАВНІ І РІВНОЗНАЧНІ

атмосфера співробітництва

Учитель НЕ виступає ретранслятором знань

Учні САМОСТІЙНО здобувають знання у навчально-комунікативній взаємодії

© ISAIEVA O. 2020

<u>При пасивному навчанні</u> учень – об’єкт навчання, що отримує знання у готовому вигляді.

<u>При активному навчанні</u> учень – **СУБ’ЄКТ** навчання, що самостійно здобуває знання.

<u>При інтерактивному навчанні</u> учень – СУБ’ЄКТ навчання, що САМОСТІЙНО здобуває знання у процесі БАГАТОАСПЕКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ між усіма учасниками навчального процесу.

© ISAIEVA O. 2020

Інтерактивна методика мінімізує мовленнєву активність учителя, бо грунтується на такій *парній, груповій і колективній взаємодії* учнів, коли відбувається <u>активне</u> використання комунікативних, інтелектуальних умінь, виникає *обмін думками*, обговорення проблем, висловлювання *рефлексивних суджень*.

Індивідуальні форми інтерактивного навчання

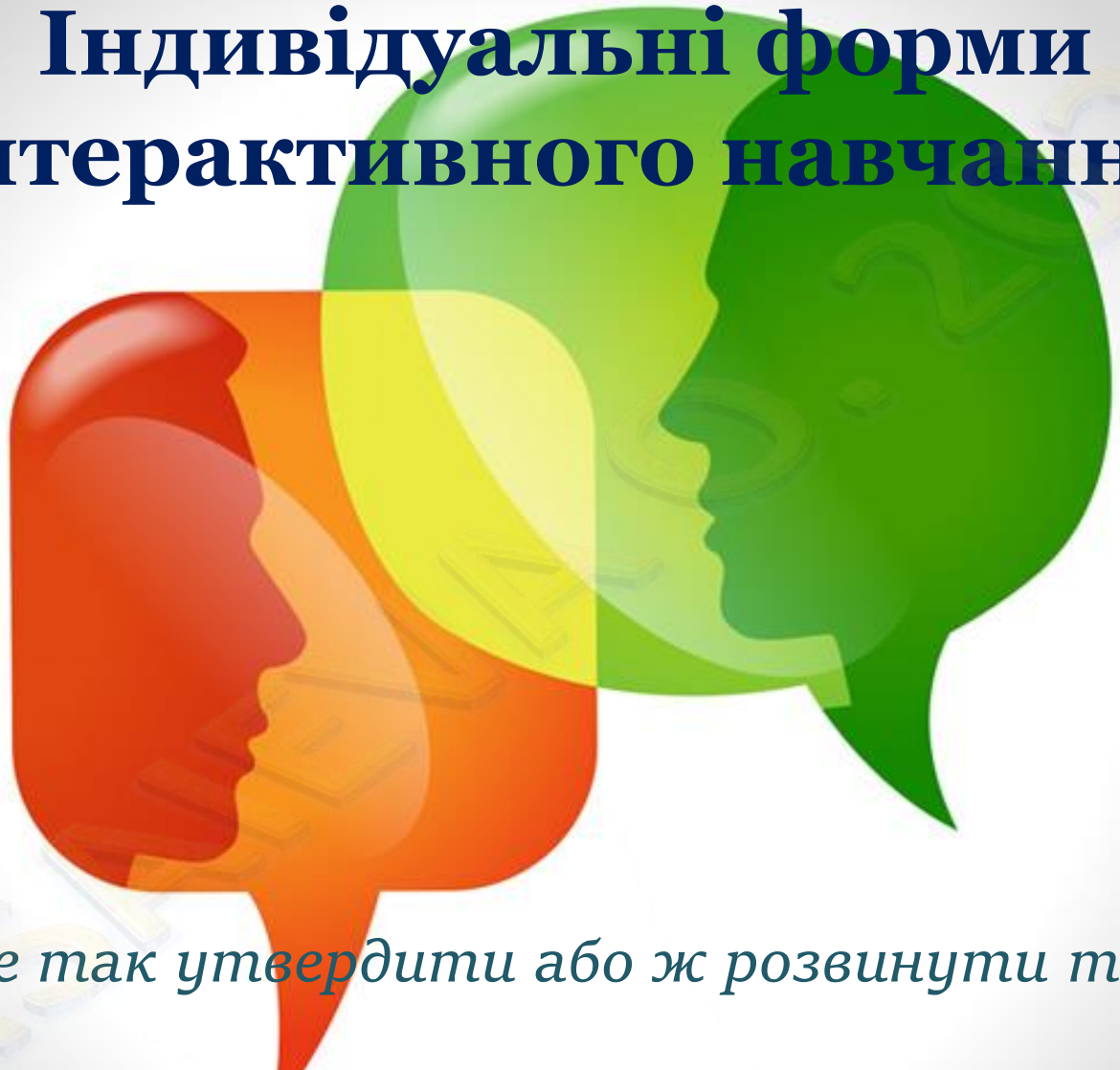

Я прагну не так утвердити або ж розвинути ту чи ту тему,
як ввести тебе, читачу, до атмосфери цієї теми,
цієї думки,\аби ти сам здійснив звідти свій політ.

Волт Вітмен

даймонд

маркування тексту

асоціативний ланцюжок

хмара слів

кластер

синквейн

<u>Індивідуальні форми інтерактивного навчання</u> передбачають, що учень індивідуально вступає у взаємодію з різними суб’єктами і об’єктами навчального процесу і створює власний певний навчальний «продукт», оприлюднення якого, в свою чергу, сприятиме подальшій взаємодії, появі різних реакцій з боку інших учасників навчального процесу.

кроссенс

інфографіка

ейдос-малюнок

образон

фішбоун

буктрейлер

блог

рефлексії уроку

рекламний проект

інтерактивний коментар

© ISAIEVA O. 2020

Алгоритм створення асоціативного ланцюжка на певну тему

Асоціативний ланцюжок – низка слів та словосполучень, що передають асоціації, які виникають на задану тему.

- 1. Визначте центральне слово або фразу повідомлення.
- 2. Запишіть якомога більше

слів та висловів, що спадають

на думку з обраної теми.

Приклад асоціативного ланцюжка на тему : «Г.К. Андерсен»

Г.К. Андерсен – дитинство, казкар, Оле-Лукойє, дикий лебідь данської землі, Снігова королева, майстер…

© ISAIEVA O. 2020

Асоціативний ланцюжок на тему :

- «Сучасний урок зарубіжної літератури – це...»

© ISAIEVA O. 2020

Кластер – графічний систематизатор матеріалу, що виокремлює певні смислові одиниці і визначає **зв'язки** між ними, зазвичай у вигляді певного графічного гроно.

оригінал	художній переклад
первинний текст	вторинний текст
належить рідній культурі	належить двом культурам (рідній і тій, якій належить оригінал)
сприяє пізнанню рідної культури	сприяє пізнанню іншої культури
здійснює діалог між автором і читачем	здійснює діалог між автором,перекладачем і читачем

© ISAIEVA O. 2020

Хмара слів (тегів)

Хмара тегів (хмара слів, представлена візуально) *— це візуальне подання ключових слів.*

© ISAIEVA O. 2020

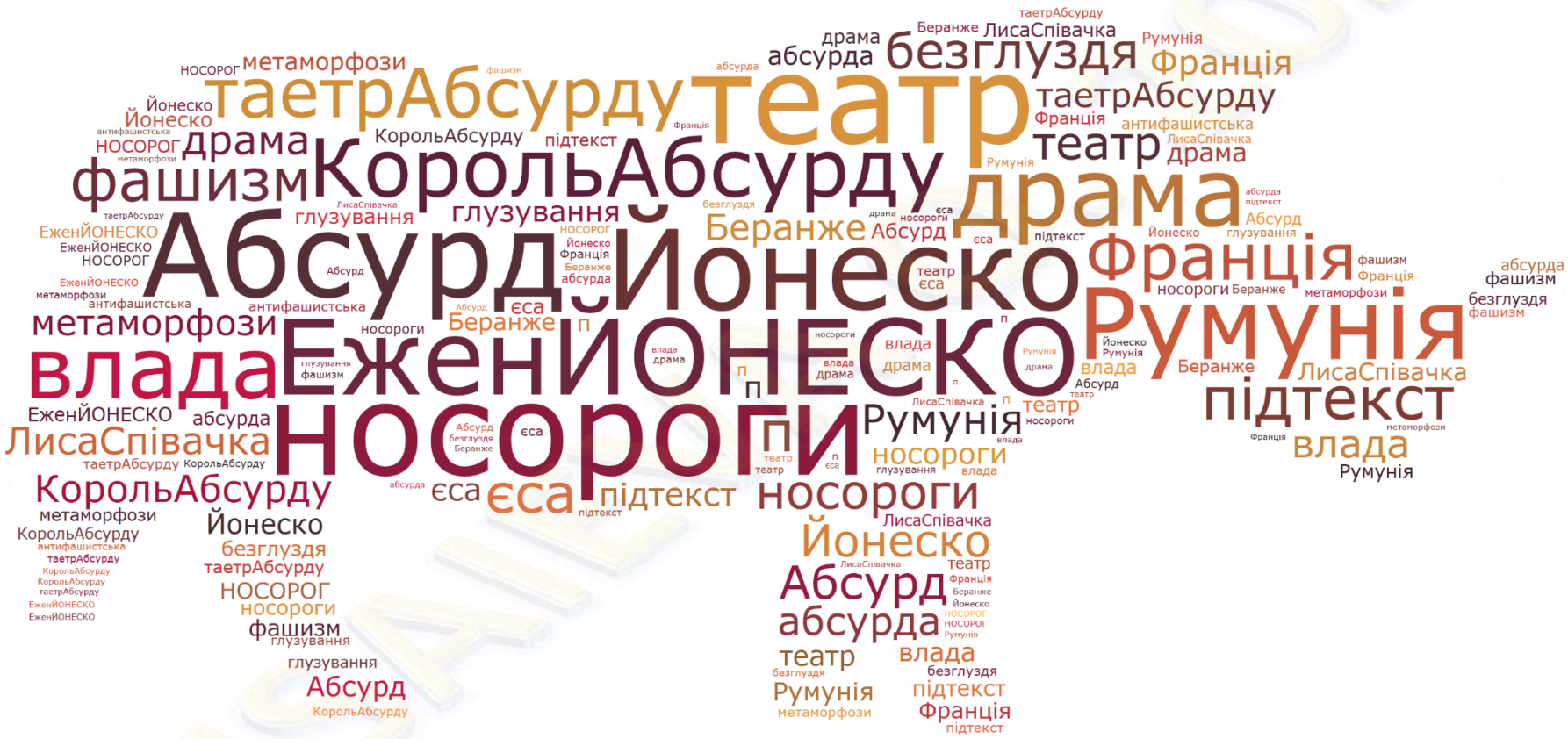

© ISAIEVA O. 2020

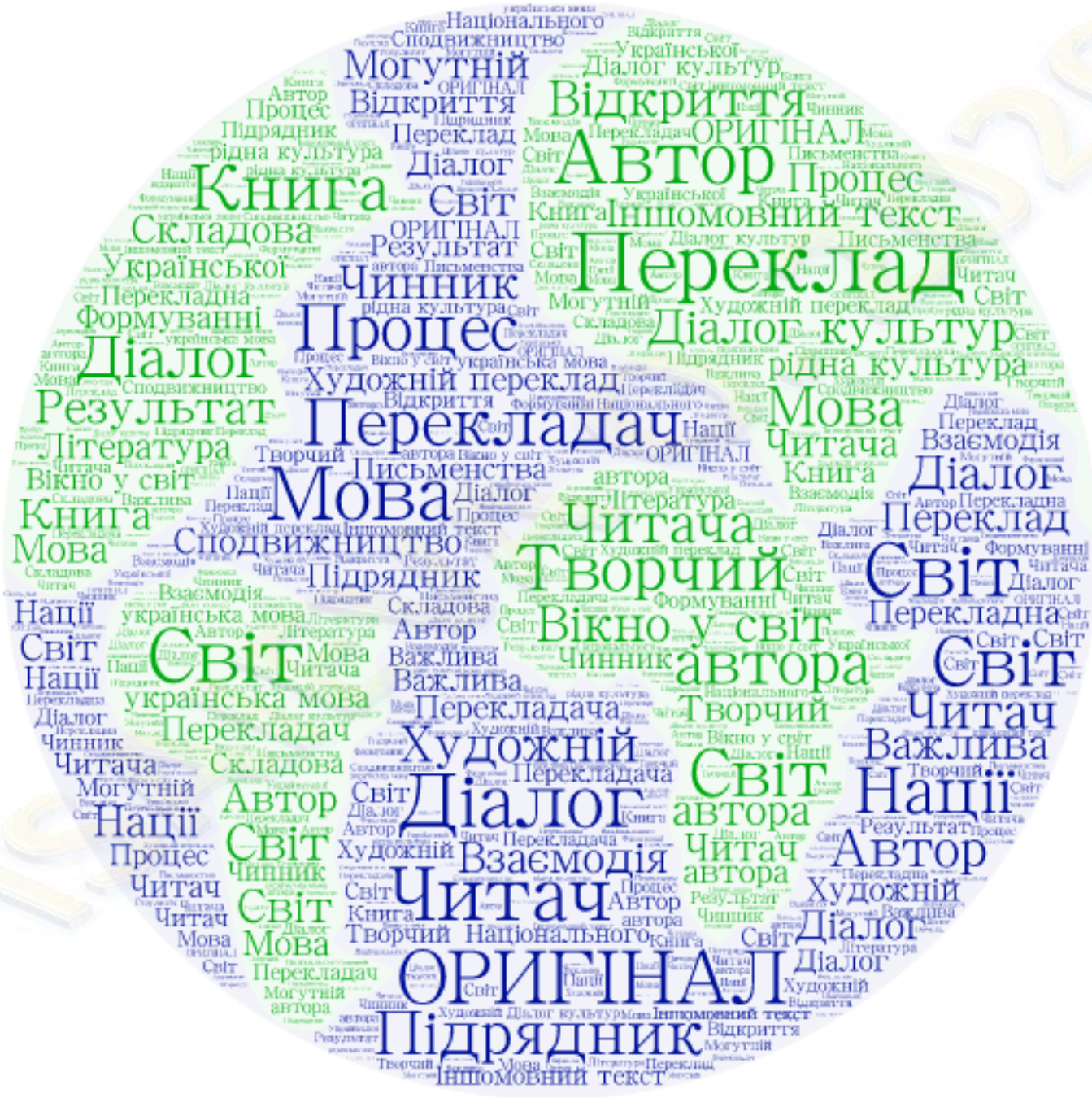

© ISAIEVA O. 2020

Як підготувати «синквейн» (сенкан)

«Синквейн» - французьке слово, що в перекладі означає «п’ять».

«Синквейн» - маленька творча робота, що складається з 5 рядків.

1 рядок - тема навчального матеріалу, висловлена одним словом, зазвичай *іменником*;

2 рядок - опис об’єкту, що розглядається, *низка прикметників;*

3 рядок - опис дії, що криється у навчальному матеріалі, *низка дієслів*;

4 рядок - невеличка *фраза*, що висловлює ставлення автора до об’єкту дослідження;

5 рядок – це *одне слово*, яке на емоційно-образному чи філософсько-узагальненому рівні розкриває **суть теми**.

© ISAIEVA O. 2020

- ***Синквейн на тему «Франц Кафка»***

1. Кафка
2. самотній, трагічний, абсурдний, вразливий
3. вражає, лякає, дивує, захоплює
4. «*Кафка писав про мене і для мене*» (Ахматова)
5. Геній К.

© ISAIEVA O. 2020

Даймонд на тему «Майстер і Маргарита»

- 1. **Майстер**

2. талановитий, вразливий.

3. Творить, кохає, страждає

4. Заслуговує спокою. **Творить добро**

5. **грає, викриває, вирішує**

6. **сильний, справедливий**

7. Воланд.

© ISAIEVA O. 2020

КРОССЕНС

«кроссенс»: крос (англ. cross) – перехрестя, сенс (англ. sens) – смисл, тож кроссенс – перехрестя смислів

Кроссенс (від англ. cross – перехрестя, sens – смисл) – це візуальний асоціативний ланцюжок, який складається з 9 зображень, кожен з яких пов’язаний з попереднім і наступним зображенням, що в результаті з різних сторін розкриває певне поняття, явище або факт.

був вигаданий у 2002 році педагогом, письменником і математиком **Сергієм Федіним** ***та філософом і художником*** **Володимиром Бусленком**

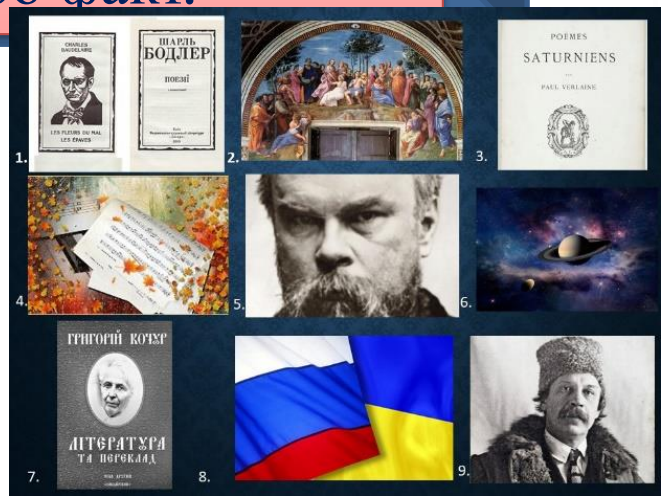

Як розв’язати кроссенс?

1. З’ясуйте, що зображено на кожному із малюнків кроссенсу.
2. Установіть асоціації, які виникають у вас з кожним із зображень. Подумайте, що може об’єднувати ці різні зображення.
3. Розкрийте зв’язки між центральним зображенням кроссенсу, що міститься під номером 5 та сусідніми за схемою: **5-2; 5-8; 5-6; 5-4.** Ці зв’язки між зображеннями утворюють своєрідний візуальний хрест:

2

4 5 6

8

4. Простежте зв’язки між зображеннями по периметру кроссенсу, що є його «основою», за схемою: **1-2; 2-3; 3-6; 6-9; 9-8; 8-7.**

1 2 3

4 6

7 8 9

5. Зверніть увагу, що розпочинати розв’язувати кроссенс можна з будь-якого зображення і з різною послідовністю: спочатку по «хресту», а потім за його «основою» і навпаки.

© ISAIEVA O. 2020

1.

2.

3.

4.

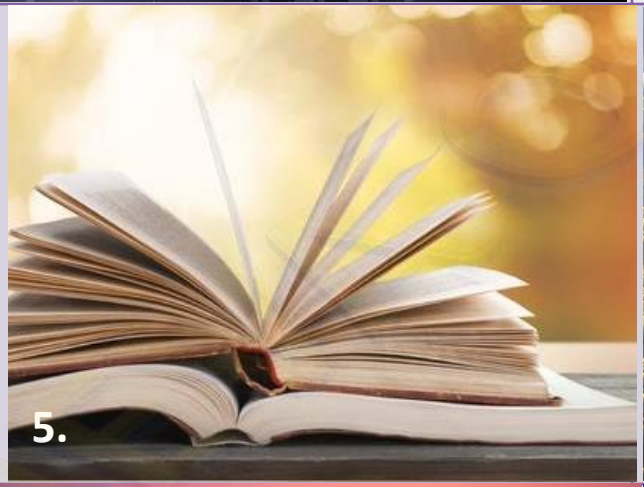
5.

6.

7.

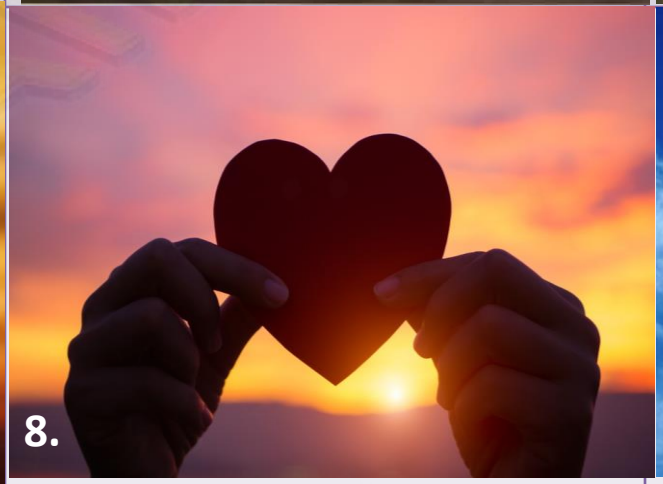
8.

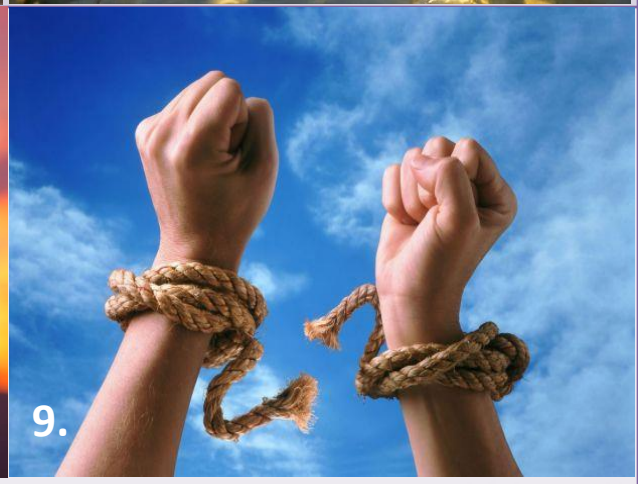
9.

Інформаційний плакат

мова йде про таке **зображення, яке відображає певні словесні та візуальні образи, зв'язки між ними з метою *схематації* навчального матеріалу, його систематизації і запам'ятовування**

Поняття «mind map» ввів англійський психолог, дослідник із проблем інтелекту, психології навчання і проблем мислення **Тоні Б'юзен (Tony Buzan)** у 1970 році. Саме поняття означало: "хороша форма для нотаток".

© ISAIEVA O. 2020

АНРІ-МАРІ БЕЙЛЬ

ФРЕДЕРІК СТЕНДАЛЬ

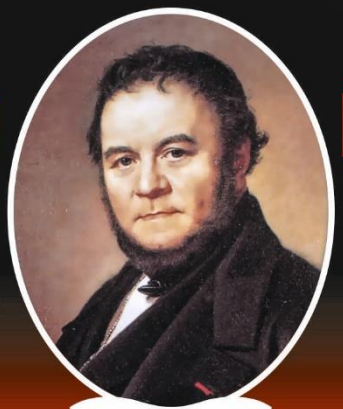

1782-1842

«Ваніна Ваніні»
«Червоне і чорне»
«Пармський монастир»

Міланець.
Жив,
писав,
кохав

ЧЕРВОНЕ ⟶ ⟵ **ЧОРНЕ**

Соціально-психологічний роман:
конфлікт особистості і суспільства

МЕТА:
самоствердження
кар'єра, положення у суспільстві, влада

ШЛЯХ НАГОРУ?
ВТРАТА ШЛЮЦІЙ?
ДУХОВНЕ ПАДІННЯ?
ТРАГЕДІЯ ОСОБИСТОСТІ?

ЖУЛЬЄН СОРЕЛЬ

чорна сутана

мундир офіцера

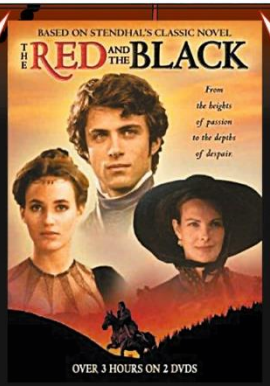

боротьба с собою і суспільством

ідеал Наполеон

ДЗЕРКАЛО ЧАСУ

ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ

© ISAIEVA O. 2020

АНТИУТОПІЯ

Джордж Орвелл

1903 – 1950

«орвеллівський світ»

«холодна війна»

«Великий брат стежить за тобою» ! ??

© ISAIEVA O. 2020

Інфографіка

Інфографіка (англ. information graphics; infographics) – *графічний спосіб подачі інформації, унаочнення даних, метою якого є швидке і чітке увиразнення необхідного матеріалу.*

Інфографіка зазвичай містить *мало слів* і звертається до нас насамперед *мовою різних зображень (ілюстрацій, символів, графіків, карт, схем тощо) та цифр.*

© ISAIEVA O. 2020

Гюстав Флобер

під час роботи над романом "Пані Боварі"

1851-1856

вечеря, спілкування з матір'ю

1788 сторінок рукопису

487 сторінок книги

уроки з племінницею

прогулянка

сніданок, перегляд газет, пошти, спілкування з матір'ю

© ISAIEVA O. 2020

Головні образи роману «Майстер і Маргарита»

МАЙСТЕР ⟷ **МАРГАРИТА**

Воланд та його почет

герої роману Майстра

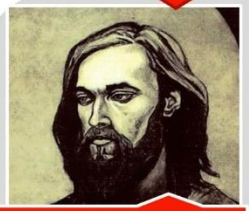

Ієшуа Га-Ноцрі

Понтій Пілат

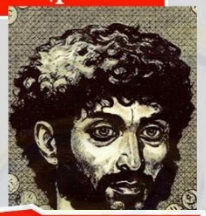

Іуда Іскаріот

Левій Матвій

Азазелло

Коров'єв-Фагот

Кіт Бегемот

Москва та її мешканці

- Іван Бездомний
- Берліоз
- Ліходєєв
- Римський
- Латунський

Фішбоун («риб’яча кістка»)

причинно-наслідкові зв’язки

основні поняття теми чи причини виникнення проблеми

тема, питання або проблема

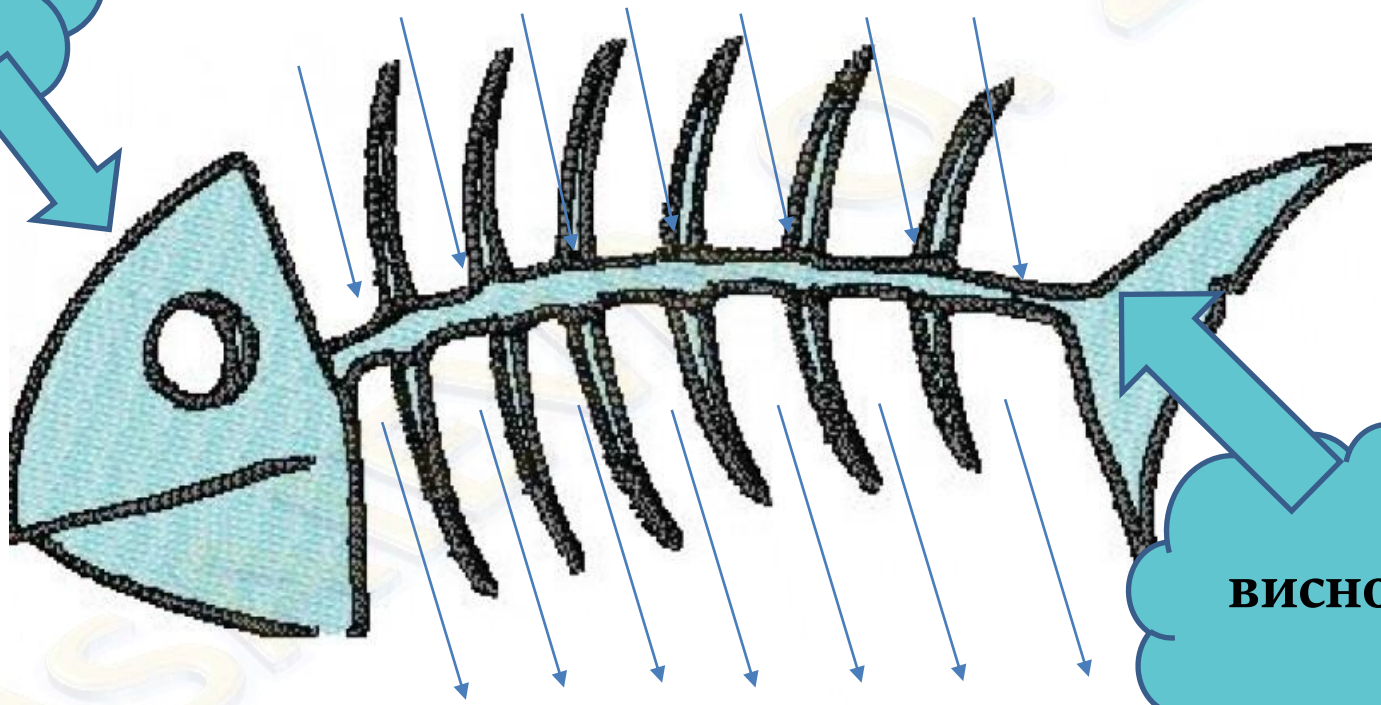

висновки

факти, що є підтвердженням причин чи понять

© ISAIEVA O. 2020

Ейдос-малюнки або ейдос-конспекти

- ***Ейдос*** *(від грецьк. – образ).*
- Ейдос-малюнок чи ейдос-конспект поєднує в собі зображення та стислий опис якось об’єкту, що розкриває своє бачення, своє сприйняття цього об’єкту.
- **Це образ (малюнок) + слово (текст)**

трагедія «маленької людини»

© ISAIEVA O. 2020

ОБРАЗОН (за ноосферною освітою) – опорний образ, наповнений вичерпаною структурованою інформацією в алгоритмічному порядку.

Створюється в якості візуальної допомоги мисленню.

ОБРАЗОН

© ISAIEVA O. 2020

буктрейлер

власний блог

рекламний проект

© ISAIEVA O. 2020

укладання **режисерського коментаря** до екранізації твору, поепізодного плану чи сценарію фільму/мультфільму за прочитаним

ведення **альбому-щоденника,** що містить цитати з прочитаних книжок, афоризми письменника, власні роздуми

написання **рефлексій уроку** («мені було цікаво дізнатися про…; «мене схвилювало, що…», «Мене зачепила думка про…», «я замислився над…»…)

виконання **усних і письмових творчих робіт** різного роду і жанру

підготовка інтерактивного коментарю

Я ніколи не навчаю своїх учнів. Я тільки створюю для них умови, завдяки чому вони можуть самі навчитися.

Альберт Ейнштейн

Види інтерактивного навчання в парах і мікрогрупах

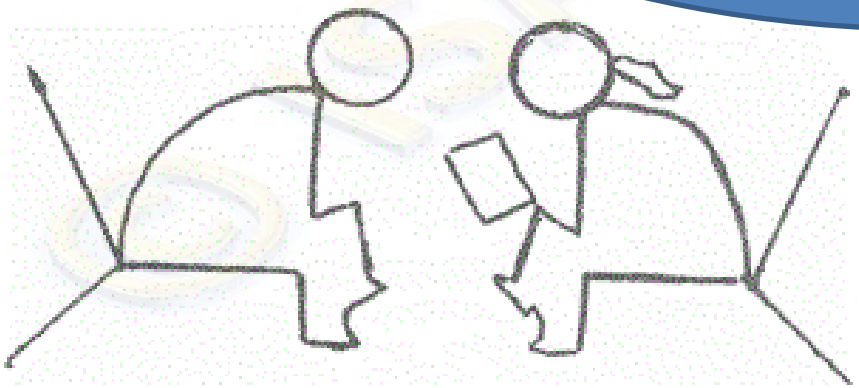

© ISAIEVA O. 2020

Види інтерактивного навчання у парах

У парах учнів можуть виконувати і такі уже знайомі їм види робіт, як:

- створення кроссенсу, інформаційного плакату,

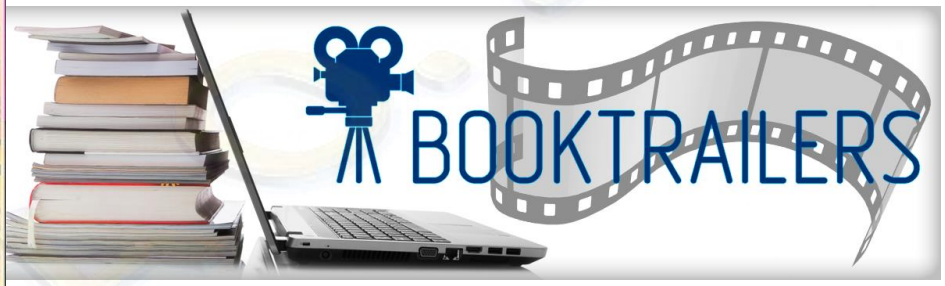

© ISAIEVA O. 2020

Види інтерактивного навчання у парах

- взаємоопитування;
- співбесіда;
- рецензування відповідей один одного;
- мультимедійна презентація на задану тему;
- продумування хештегів на задану тему;
- створення постеру книги, мотиватора, дудлів тощо.

© ISAIEVA O. 2020

ЗАВДАННЯ: придумай хештег

***Хештег** – це слово чи словосполучення, що характеризує зображення, під* яким він стоїть.

Хештег містить символ решітки – #

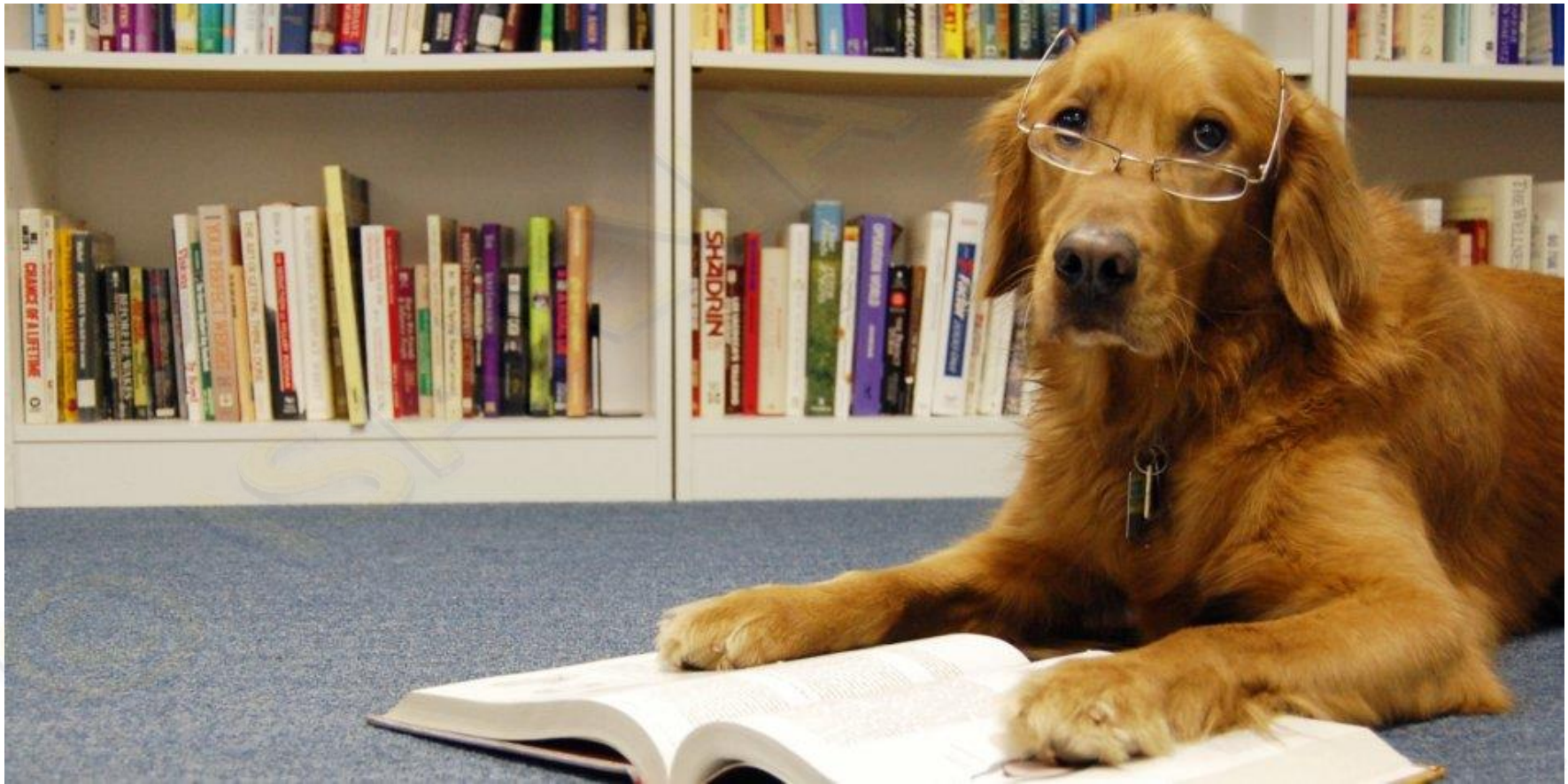

Види інтерактивного навчання в мікрогрупах

- інсценізація учнями окремих епізодів твору, невеликих за обсягом текстів;
- підготовка кіносценаріїв та фільмів на основі прочитаних творів, складання «режисерського» коментарю до окремих сцен художнього тексту;
- створення скарбукінгу;
- створення кардмейкінгу;
- підготовка буктрейлерів;
- створення рекламних проектів за прочитаним у різних формах;
- робота в «акваріумі»;
- «кубування»
- тощо.

© ISAIEVA O. 2020

АКВАРІУМ

- - різновид дискусії, що відбувається

у 2 етапи:

<u>на першому етапі</u> відбувається обговорення певного проблемного питання, коли група учнів розміщується у центрі аудиторії та на очах у решти учнів протягом 3-7 хвилин обговорюють запропоновану проблему;

<u>на другому етапі</u> відбувається оцінка роботи в «акваріумі» усіма учасниками навчального процесу за певними критеріями)

© ISAIEVA O. 2020

“Кубування” - навчальна гра, під час якої певний об’єкт розгляду віртуально розміщується в кубі. Після того уважно розглядається кожна з сторін кубу за такими показниками:

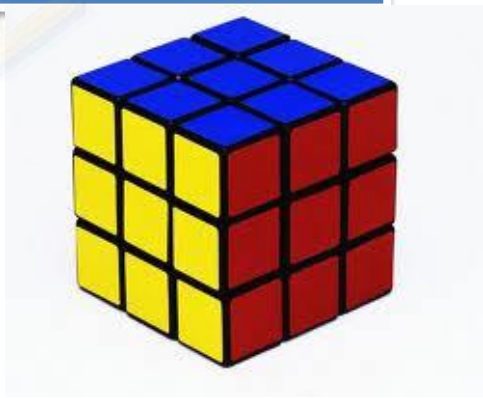

- 1. Опишіть об’єкт (як він виглядає, що з себе уявляє).
- 2. Порівняйте його (на що схожий? що є своєрідного?).
- 3. Проаналізуйте об’єкт (з чого складається? які його складові?).
- 4. Встановіть асоціації.
- 5. Найдіть застосування цьому об’єкту.
- 6. Займіть певну позиції відносно досліджуваного явища.

© ISAIEVA O. 2020

Колективні форми інтерактивного навчання

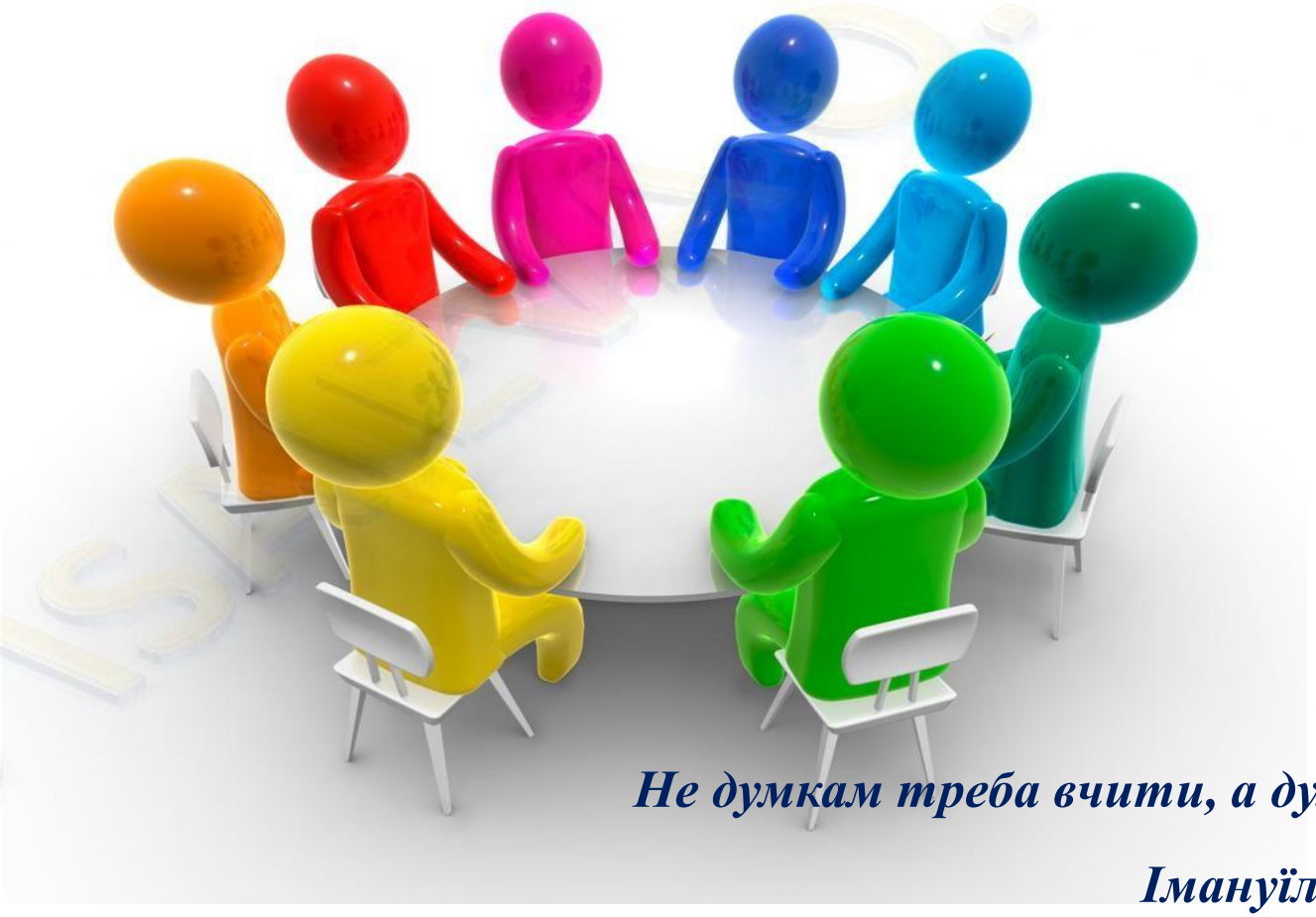

Не думкам треба вчити, а думати.

Імануїл Кант

ДИСПУТ

розкривається чи закріплюється певний навчальний матеріал

здійснюється обмін інформацією під час спілкування

з’ясовується рівень знань та умінь учнів з певної теми

відбувається вплив на процес формування поглядів та переконань учнів

відбувається переосмислення власних суджень та дій

установлюється взаєморозуміння між партнерами

організовується взаємодія сторін, що дискутують

© ISAIEVA O. 2020

- **«Мозкова атака» -** це вид діалогу між учителем та учнями, між учнями та учнями, що активізує творчі здібності учасників бесіди під час колективних висувань **ідей** та послідуючим формулюванням **контрідей**.

МОЗКОВА АТАКА (мозковий штурм, брейнстормінг)

© ISAIEVA O. 2020

Алгоритм проведення «мозкової атаки» :

1. формування малих груп;
2. створення проблемної ситуації;
3. висування в малих групах різноманітних ідей;
4. систематизація ідей в групи;
5. критичне обговорення висунутих ідей, розгляд можливих перешкод до реалізації висунутих ідей;
6. критична оцінка власних ідей в групах та висування контрідей;
7. формулювання

висновків щодо

вирішення даної

проблемної ситуації.

© ISAIEVA O. 2020

ПРЕС-КЛУБ

Ваша думка мені глибоко ворожа, але за ваше право її висловити я готовий пожертвувати своїм життям.

ВОЛЬТЕР

- **Варіант правил прес-клубу:**

- **“У нас дозволяється:**
- сперечатися, не погоджуватися із загальноприйнятою точкою зору,
- висловлювати різні, можливо, зовсім дивні та оригінальні думки з проблеми, що обговорюються,
- визнавати можливість помилковості своїх поглядів і просити критично їх осмислити.

PRESSCLUB

ПРЕСКЛУБ

- **У нас забороняється:**
- висловлюватись образливо про будь-кого,
- під час обговорення питання переходити на особистість опонента,
- переривати співрозмовника,
- бути категоричним,
- висміювати думку опонента чи доводити її до абсурду,
- спрямовувати розмову в інший бік, коли немає аргументів,
- використовувати образливі перебільшення, а також слова: “усі, ніхто, завжди, ніколи, скрізь, ніде…”.

© ISAIEVA O. 2020

ШІСТЬ КАПЕЛЮХІВ британського психолога Едварда де Боно

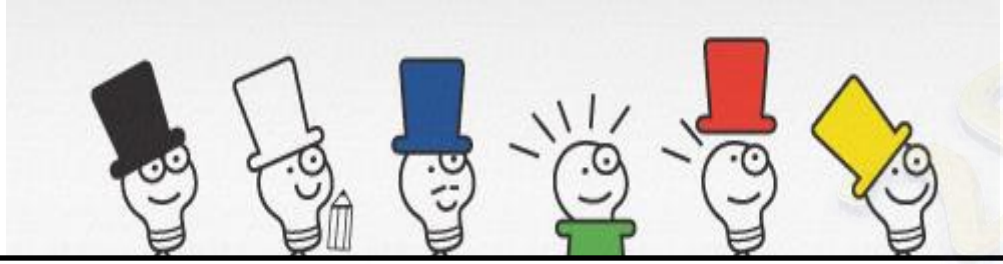

- Білий: ДОСЛІДНИК - бере до уваги виключно факти і об’єктивні дані.
- **Червоний: МИТЕЦЬ** – висловлює емоції, інтуїтивні здогадки і почуття.
- **Чорний: КРИТИК** – критично оцінює, визначає проблемні місця, можливі ризики, перешкоди
- **Жовтий: ОПТИМІСТ** – визначає переваги, бачить позитивний бік об’єкту дослідження.
- **Зелений: ГЕНЕРАТОР ІДЕЙ** - виявляє творчий підхід, висловлює нестандартну думку, мислить творчо, не за шаблоном.
- **Блакитний: КЕРІВНИК** - забезпечує узагальнення навчального матеріалу і рефлексії.

© ISAIEVA O. 2020

Техніка організації мислення і спосіб вирішення творчих завдань

інформація

переваги

емоції, почуття

перспективи

критика

узагальнення

© ISAIEVA O. 2020

Психологічна рольова гра

Чотири способу використання шести капелюхів:

- **надягнути капелюх**
- **зняти капелюх**

- **змінити капелюх**
- **висловити думку відповідно обраному капелюху**

© ISAIEVA O. 2020